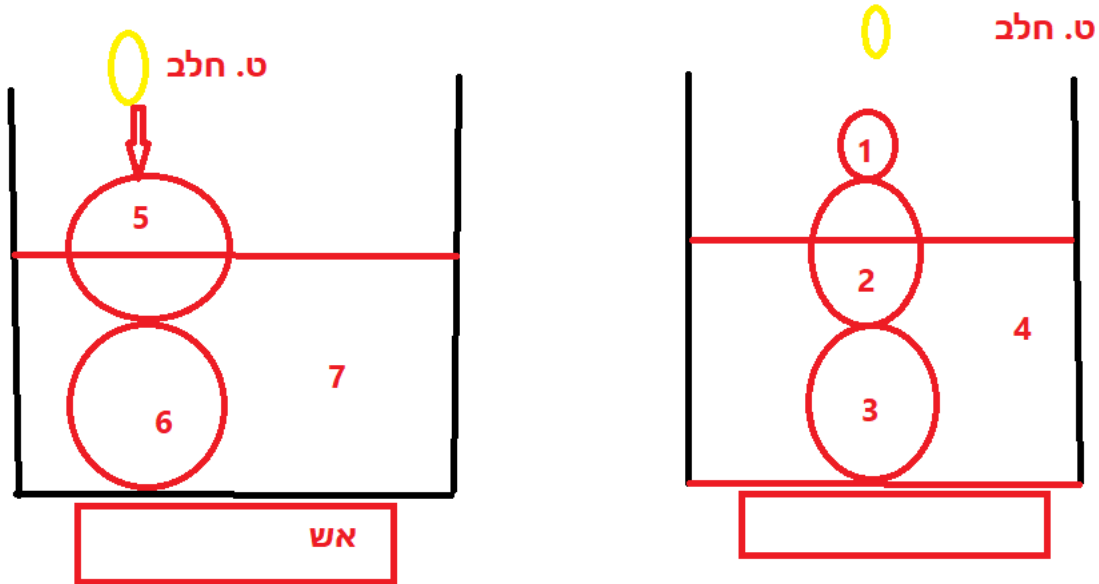

סימן צב – ב: טיפת חלב שנפלה על החתיכה

החתיכה ברוטב או חוץ לרוטב כשלא נייער ולא כיסה

שאלות: מה דין 1, 2, 4. האם 1 נאסר כולו או כדי נטילה? האם 2 נאסר?
מה דין 5, 6, 7.

מחלוקת ר"י ורש"י

משנה חולין קח. טיפת חלב שנפלה על החתיכה, אם יש בה בנותן טעם באותה חתיכה אסור; נייער את הקדרה, אם יש בה בנותן טעם באותה קדרה אסור.

רש"י: טיפת חלב שנפלה על החתיכה - בתוך הקדירה על אחת מן החתיכות, ולא הגיס את הקדירה ולא נחלק טעם הטיפה אלא לאותה חתיכה בלבד.

אם יש בה בנותן טעם - באותה חתיכה, כלומר שאין באותה חתיכה לבדה ששים לבטל הטיפה, מיד נאסרת החתיכה, ובשאר חתיכות דקדרה לא איירי תנא דמתני', ובגמרא פליגי בה אם חוזרת אותה חתיכה ואוסרתן או לאו.

נייער את הקדרה - הגיס בה מיד קודם שקבלה החתיכה טעם מן הטיפה, דהשתא נתערבה הטיפה בכולן. אם יש בה בני"ט באותה קדרה - כלומר אין כח בטיפה לאסור כולן, אא"כ יש בני"ט ליתן בכל הקדרה.

תוספות: טיפת חלב שנפלה על חתיכת בשר אם יש בנותן טעם באותה חתיכה - נאסרת כשהחתיכה כולה חוץ לרוטב איירי, כדאמרינן בפ' גיד הנשה (צו:), ולכך משערינן באותה חתיכה לבטל הטיפה ולא

בשאר חתיכות, משום דחלב מפעפע על כל החתיכה, ואין מפעפע מחתיכה לחברתה אלא ע"י נייער וכסוי, כדאמרינן בגמ' אילימא לא נייער כלל אמאי כל החתיכות אסורות מיבלע בלע מפלט לא פליט (משמע שהחתיכה 2 מותרת לגמרי. ועיין רמב"ן בהמשך שחולק עליו).

מה דין שאר והקדרה?

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קח עמוד ב

דתניא: טפת חלב שנפלה על החתיכה, כיון שנתנה טעם בחתיכה - החתיכה עצמה נעשת נבלה, ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה - דברי ר' יהודה, וחכ"א: עד שתתן טעם ברוטב ובקיפה ובחתיכות, אמר רבי: נראין דברי ר' יהודה - בשלא נייער ושלא כסה, ודברי חכמים - בשנייער וכסה. מאי לא נייער ולא כסה? אילימא לא נייער - כלל, ולא כסה - כלל, מבלע בלע מפלט לא פלט!

רש"י מסכת חולין דף קח עמוד ב

אילימא לא נייער כלל - אמאי נאסרות האחרות.

מבלע בלע - ההיא חתיכה.

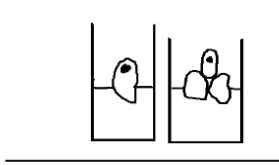
מפלט לא פליט - באחרות את טעם החלב שהחלב בגגה של חתיכה הוה.

משנה חולין צו: ירך שנתבשל בה גיד הנשה, אם יש בה בנותן טעם הרי זו אסורה.

תוספות: אם יש בה בני"ט הרי זו אסורה - משמע קצת דאין הרוטב מסייע

לשאר חתיכות אם יש בהם לבטל הגיד, אלא הירך לבדו מדלא קאמר אם יש בהן וברוטב בנותן טעם כו'. והאי לפירוש הקונטרס ניחא דפירש פרק כל הבשר (קח.) גבי טיפת חלב כו' דקאמר בגמרא לא שנו אלא שנייער וכסה אבל לא נייער וכסה חתיכה עצמה נעשה נבלה כו', ופירש בקונטרס דכי נייער הקדרה מוליך הוא הטפה בכל הקדרה ומסייע כל מה שבתוכה לבטל הטפה, וכן כי כסה הקדרה עולות הרתיחות משוליה לפיה ומוליכות הטפה בכל הקדרה, משמע שר"ל שאפילו החתיכה שנפלה הטפה עליה היא מקצתה בתוך הרוטב, אי לא נייער וכסה אין מסייע הרוטב והחתיכות אחרות לבטלה, ומיירי הכא בשלא נייער וכסה. ולר"י נראה דכשהחתיכה שנפל האיסור עליה היא מקצתה ברוטב, לא בעינן נייער וכסה, והתם איירי כשהחתיכה כולה חוץ לרוטב, דאז אין מתפשט אלא בנייער וכסה, והוה מצי למימר לא שנו אלא בחתיכה מקצתה ברוטב, אלא מילתא דפסיקא ליה נקט כשנייער וכסה, דאז בכל ענין הרוטב מכסה כל החתיכות ואפילו היתה כולה חתיכה חוץ לרוטב, והכא דקאמר אם יש בה בני"ט היינו על ידי שלא היה בה עם הרוטב ששים לבטל טעם הגיד.

נפקא מינה בין שתי השיטות, אם לא ניער לא בהתחלה ולא בסוף

לר"י: אם כל החתיכה חוץ לרוטב אין השאר שבקדרה מצטרף עמה לבטל החלב, אבל אם מקצתה ברוטב הכל מצטרף לבטל החלב, **לרש"י**: אפי' מקצתה ברוטב אין הכל מצטרף לבטל החלב.

✓ **אם כל החתיכה חוץ לרוטב: לכ"ע החתיכה היא לבד כדי לבטל טעם החלב.**

✓ **אם מקצת החתיכה ברוטב: לרש"י**, החתיכה לבד כדי לבטל טעם החלב. **לר"י**, כל הקדרה מצטרפת.

אם משערים בששים: אם יש ס' בחתיכה נגד החלב, הכל מותר.

אם אין ס' בחתיכה, **לרש"י** החתיכה אסורה והקדרה מותרת. **לר"י**: אם יש ס' בקדרה נגד החלב, הכל מותר (רש"י מחמיר בחתיכה), ואם אין ס' בקדרה נגד החלב, הכל אסור (ר"י מחמיר בקדרה).

אם החתיכה באמצע הרוטב יש 3 דעות בדעת רש"י:

- **רשב"א, טור, ד"מ**: אם אין ס' בחתיכה נגד הטיפת חלב, החתיכה בלבד נאסרה וכל הקדרה מותרת. מבלע בלע מפלט לא פלט.

- **ט"ז (ב) בדעת רש"י**: החתיכה אסורה וגם פולטת איסור ואוסרת הקדירה וצריך 60 בקדירה נגד כל החתיכה. ומה שכי מבלע בלע וכו' הוא בה"א של הגמ'.
- **מרדכי**: "ובמרדכי משמע (ע"א דף תשל"ז) פכ"ה (סי' תרצא) דאין לאסור בלא ניער לבסוף

דמשמע שם **דלדברי רש"י אין לאסור באותה חתיכה רק מה שחוץ לרוטב אבל מה שבתוך הרוטב שרי כיון שפעפוע גוף החלב אינו מגיע לשם אפילו משהו דאי מגיע לשם למה לא תצטרף כל הקדרה לבטל וצריך להמתין עד שתצטנן ולחתוך מה שחוץ לרוטב" עכ"ל (דרכי משה הקצור יורה דעה סימן צב) וכן דעת פרי תואר.**

למרדכי בדעת רש"י יש שני חלקים בחתיכה: החלק שמחוץ לרוטב נאסר אם אין 60 בה נגד הטיפה, וכשמגיע הטיפה לחלק שבתוך הרוטב היא מיד מתערבבת ברוטב וצריך 60 ברוטב נגד הטיפה.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ט הלכה ט: נפל חלב לתוך קדרה של בשר **טועמין את החתיכה** שנפל עליה חלב, אם אין בה טעם חלב הכל מותר, ואם יש בחתיכה טעם חלב אף על פי שאם תסחט החתיכה לא ישאר בה טעם, הואיל ויש בה עתה טעם חלב נאסרה אותה חתיכה, ומשערין בכולה אם היה בכל שיש בקדרה מן החתיכות והירק והמרק והתבלין, כדי שתהיה חתיכה זו אחד מששים מן הכל, החתיכה אסורה והשאר מותר.

הלכה י: במה דברים אמורים, בשלא נער את הקדרה בתחלה כשנפל החלב אלא לבסוף ולא כסה...

להלכה

א. דעת מרן השו"ע

סימן צב סעיף ב: נפל חלב לתוך קדירה של בשר, טועמין החתיכה שנפל עליה החלב, אם אין בה טעם חלב, הכל מותר. ואם יש בחתיכה מטעימת חלב, נאסרה אותה חתיכה. (ולדין דאין סומכים אעובד כוכבים, בעינן ששים בחתיכה, ואם לאו כולה אסורה). ומשערין בכולה, אם היה בכל מה שיש בקדירה מהחתיכות והירק והמרק והתבלין כדי שתהא חתיכה זו אחד מששים מהכל, החתיכה אסורה והשאר מותר. במה דברים אמורים, בשלא נייער הקדירה בתחלה כשנפל החלב, אלא לבסוף, ולא כיסה...

ש"ך ג: נפל חלב כו'. עד סוף הסעיף הוא לשון הרמב"ם פ"ט מהמ"א, וביאור הדברים דכשנפל על חתיכה א' אין השאר שבקדירה מצטרף לבטל החלב

אלא צריך שיהא בחתיכה עצמה ששים לבטל הטעם, וכשארין בחתיכה עצמה ששים הרי נעשית החתיכה נבילה, וכשמנער אח"כ ונכנסה החתיכה בכלל שאר הקדירה, אוסרת שוב שאר הדברים שבקדירה עד ששים נגד החתיכה, אבל נייער מיד בשעת נפילת הטיפה, הרי נכנסה החתיכה מיד בכלל הקדרה וכל הקדרה מצטרף ואינו אסור אח"כ אין ששים בקדירה ובחתיכה נגד החלב, וכן בכיסה ...

ט"ז ב: ... ומדברי הש"ע האלו שהם דברי רמב"ם, נ"ל דס"ל כרש"י מדכ' באם נאסרה החתיכה אוסרת השאר, ע"כ נ"ל דהכי קי"ל. טעמו של הט"ז שהרמב"ם והשו"ע כרש"י משום שלא חילק אם החתיכה מחוץ ובתוך הרוטב משמע שזה אותו דין.

נקודות הכסף ט"ז ב: נ"ל דס"ל כרש"י וכו'. לא מוכח מידי, די"ל דמיירי שכולה חוץ לרוטב, והא דאוסרת השאר היינו כשנייער אח"כ וכדסיים בסיפא. וכ"כ הב"ח דהרמב"ם סובר כר"י.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קה

וכן אם נפל איסור על חתיכה שבקדרה ... אבל אם היא ברוטב, לרש"י (כולה ולר"י) אפילו מקצתה, או אפילו כולה חוץ לרוטב ונייער או כיסה הקדרה, הרוטב מפעפע הטעם ומערבו ונכנס בכולו.

ז"צ ה: החתיכה אסורה והשאר מותר וכו'. ... והנה מרן בש"ע לא זכר מזה הפלוגתא של רש"י ור"י כלל, אלא כתב סתמא ולא ידענו דעתו כמאן ס"ל. והגם שהט"ז בסוף סק"ב כתב מדברי הש"ע אלו נ"ל דס"ל כרש"י וכו', כבר כל האחרונים דחו דברי הט"ז שאין גלוי מדברי מרן כלל שיהיה סובר כרש"י. באופן דלא ידעינן ס' מרן ז"ל בזה. ומדלקמן ס"י קה סעי' ד כהב מרן וז"ל וכן אם נפל איסור וכו' אבל

אם היא ברוטב לרשיי כולה ולרשיי אפי' מקצתה וכו' עכ"ל, משמע מזה דמרן חושש לב' חסברות, ... וא"כ לענין דינא, צריך להחמיר כחומרת רשיי וכחומרת ר"י.

לפיכך אם לא ניער לא בהתחלה ולא בסוף :

- **אם החתיכה כולה חוץ לרוטב**, אם יש בחתיכה ס' לבטל החלב, הכל מותר החתיכה והקדרה. ואם אין ס' באותה חתיכה רק החתיכה אסורה וכל מה שיש בקדרה מותר. אליבא דכ"ע בין לרשיי בין לרשיי.
 - **אם החתיכה מקצתה תוך לרוטב ומקצתה חוץ לרוטב**, פסקינן כרשיי: אם אין ס' באותה חתיכה לבטל החלב, החתיכה אסורה ואין שאר מה שבקדרה מצטרף עמה לבטל החלב. ולשאר הקדרה:
 - אם אין ס' בכל הקדרה לבטל החלב, אסורה כל הקדרה כחומרת ר"י,
 - ואם יש ס' בכל הקדרה לבטל החלב, שאר הקדרה מותר אפילו לדעת רשיי,
 - **אם כל החתיכה תוך לרוטב ורק פניה מגולים**, כל הקדרה מצטרף לבטל החלב, ואם יש ס' בקדרה הכל מותר אפי' לרשיי.
- וכשניער אח"כ בסוף**, אם החתיכה היתה אסורה, כל הקדרה אסורה אם אין בה ס' נגד כל החתיכה.

דין החתיכה שמחוץ לרוטב כשלא ניער

סתירה בשו"ע

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קה

וכן אם נפל איסור על חתיכה שבקדרה שהיא חוץ לרוטב, ולא ניער הקדרה ולא כיסה אותה, אינו אוסר אלא כדי נטילה.

סימן צב סעיף ב: נפל חלב לתוך קדירה של בשר, טועמין החתיכה שנפל עליה החלב, אם אין בה טעם חלב, הכל מותר. ואם יש בחתיכה מטעימת חלב, **נאסרה אותה חתיכה**

ש"ך יורה דעה סימן צב ס"ק ג

לקמן סי' ק"ה ס"ד דאם הוא כולו חוץ לרוטב אינו אוסר אלא כדי נטילה לרשיי ולרשיי אפילו מקצתו תוך הרוטב אפשר דשאני חלב דהוי איסור שמן שהרי יש בה שמנונית של חמאה ונבלע בכל החתיכה כדאיתא בש"ס פג"ה ומוסכם מכל הפוסקים לקמן סי' ק"ה ס"ה דאיסור שמן מפעפע בכל החתיכה וכן תירץ בד"מ סימן ק"ה והיינו דכתבו הט"ו ר"ס ע"ו דדם שנטף על הצלי שאצל האש אינו אוסר אלא בכדי נטילה עכ"ל דדם לאו איסור שמן הוא כדמוכח בכמה דוכתי א"נ יש לחלק כמ"ש הר"ן ס"פ כ"ה וז"ל ה"מ בחום של צלי וכיוצא בו אבל חתיכה זו כיון שעומדת בקדירה מתוך שיש בה הבל ולחלוחית

החלב מתפשט בכולה אף על פי שהיא חוץ לרוטב עכ"ל ע"ש ולקמן סי' ק"ה אף על גב דמיירי נמי בקדירה י"ל דהתם מיירי באיסור גוש דאינו צלול דודאי אינו מתפשט בכל החתיכה אלא ע"י רוטב

פתחי תשובה על שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צב סעיף ב
ועיין (בתשובת נו"ב חי"ד סוף סי' כ"ה) שכתב דע"כ לא חילק הש"ך בין איסור צלול לאיסור גוש אלא כשאין האיסור דבוק ממש באותה חתיכה אלא נוגע בו אבל כשדבוק האיסור באותה חתיכה בתולדתו ונתבשל עמו בקדירה אז ע"י הבל הקדירה ולחלוחית גורם שמתפשט בכולו וכדמוכח מדברי התוספות בחולין צ"ו כו' ע"ש:

סיכום: איסור גוש כחוש: כדי נטילה, איסור צלול כחוש: בכולו, גוש כחוש דבוק: בכולו

דעת הרמ"א:

ב"י: והראב"ד בהשגות (ה"י) כתב אם לא ניער כלל אין שאר חתיכות נאסרות, אף על פי שאין בהם ששים כנגדה, ואף על פי שבלא ניער יוצא מאותה חתיכה רוטב לשאר חתיכות והוא רוטב נבלה, לא אסרינן להו משום דבעינן שיצא מן החלב האסור לחתיכות. וכתב הרב המגיד (ה"ח) שאפשר שאף כן דעת הרמב"ם (ה"ט ו"י) שכתב שאם יש בחתיכה טעם חלב משערין בכולה,

הגה: וכן אם לא ניער כלל, לא בתחלה ולא בסוף, ולא כיסה כלל, אם יש ס' בקדירה נגד טיפת חלב שנפל, אינו אסור רק החתיכה לבד, ושאר הקדירה מותר (בית יוסף בשם הראב"ד והמגיד משנה בשם הרמב"ם).

ט"ז יורה דעה סימן צב ס"ק ה

(ה) (פמ"ג) וכן אם לא ניער כלל. דברים אלו צ"ע דהרי הם דעת הראב"ד בב"י וז"ל אם לא ניער כלל אין שאר חתיכות נאסרות אף על פי שאם לא ניער יוצא רוטב והוי נבילה מאות' חתיכ' לשא' חתיכו' מ"מ לא אסרי דבעי' יוצא החלב לשאר החתיכו' עכ"ל וא"כ קשה למה כ' רמ"א שצריך ס' בקדירה נגד החלב דהא אין החלב יוצא לשאר החתיכות כלל ואי יוצא הרי אוסר ויצטרך ס' בקדירה נגד כל החתיכה האסורה וצ"ע

ש"ך ו: וכן אם לא ניער כו' אם יש ס' בקדירה נגד טפת חלב כו'. תימא דכשאין ס' בקדירה נמי יהא מותר, כיון שלא ניער כלל ולא נתן טעם אלא באותה חתיכה עצמה כדאיתא בש"ס ופוסקים, וכן מבואר בהדיא בהשגות הראב"ד פ"ט מהמ"א ע"ש ודוק, ומביאו בד"מ בקוצר. ונ"ל הא דבעי ס' בקדירה, היינו אי מקצתה בתוך הרוטב דמספקא ליה להרב אי קי"ל כר"י דמערב הטעם בכולו או כרש"י, הלכך הקדירה מותר ממ"נ והחתיכה אסורה דלמא אינו מערב הטעם בכולה ואין הקדירה מצטרף, וע"ל ס"ק י"ב.

ביאור הגר"א יורה דעה סימן צב ס"ק ט

(ט) וכן אם כו'. ט"ס הוא וצ"ל וכן כו' כלל "אם אין ס' בחתיכה" נגד כו' וכמ"ש שם ק"ח ב' מאי לא ניער כו' ומתניי שם א' :

לפי הגר"א מדובר ברמ"א שהחתיכה מחוץ לרוטב. וכן מסתבר מלשון הרמ"א. וגם משכתב הש"ך שהרמ"א מסתפק אם הלכה כרש"י או כר"י, מתוך הד"מ לא נראה כך כלל אדרבה הוא כותב שם (דרכי משה א) : " ... וכתב באיסור והיתר הארוך כלל כ"ח (דין א וג) דאנו נוהגין כדברי ר"י, דאם מקצתו ברוטב כל הקדרה מהני לבטל".

ז"צ ה : החתיכה אסורה והשאר מותר וכו' ... באופן דלא ידעינן ס' מרן ז"ל בזה ... , וכן ס' מור"ם ז"ל בהגה לא נודע כמאן ס"ל, ומספקא ליה אי כרש"י או כר"י, כמ"ש הש"ך סק"ו עיי"ש. וא"כ לענין דינא, צריך להחמיר כחומרת רש"י וכחומרת ר"י.

דין חתיכה מס. 2 שמתחת לזו שנפל עליה טיפת חלב

תוספות : טיפת חלב שנפלה על חתיכת בשר אם יש בנותן טעם באותה חתיכה - נאסרת כשהחתיכה כולה חוץ לרוטב איירי, כדאמרינן בפי' גיד הנשה (צו :), ולכך משערינן באותה חתיכה לבטל הטיפה ולא בשאר חתיכות, משום דחלב מפעפע על כל החתיכה, ואין מפעפע מחתיכה לחברתה אלא ע"י ניעור וכסוי, כדאמרינן בגמ' אילימא לא ניער כלל אמאי כל החתיכות אסורות מיבלע בלע מפלט לא פליט (משמע שהחתיכה 2 מותרת לגמרי. ועיין רמב"ן בהמשך שחולק עליו).
וכתוס' כך דעת עוד ראשונים : ראב"ד (פי"ט, י), התרומה, הסמ"ג, הרשב"א, המגיד משנה (שם), הב"י הביא הרשב"א והמגיד בשתיקה.

חידושי הרמב"ן מסכת חולין דף קח עמוד א

והיינו דאקשינן לקמן בשמעתין מבלע בלע מיפלט לא פליט, כלומר כיון שהחלב נבלע בחתיכה זו למה נאסרו האחרות מבלע בלע ההיא חתיכה את החלב מפלט לא פליט באחרות את טעם החלב כיון דליכא רוטב ואף על פי שנוגעות, אלמה אינה אוסרת עד שיצא ממנה מאותו חלב האסור שבה, ... כך מפורש בתוספות.

וכן יש לפרש פירכא דקאמרינן אילימא לא ניער כלל ולא כסה כלל שאין מן החתיכה הזו מכוסה כלום אלא מונחת לצד קדרה במקום שאין רוטב, ולהכי מתמה מבלע בלעה מפלט לא פלטה כלל, דהחתיכות אחרות שאין שם רוטב דיין אם הצרכנו אותן קליפה מפני שנוגעות זו בזו כדין צלי (פי' הרמב"ן שחולק על תוס').

וכן דעתך הר"ן, הרא"ה, ריטב"א כרמב"ן. וכן ש"ך בדעת מרן ס' קה סקי"ז. אבל דברי הש"ך בדעת מרן אינם מוכרחים כי מהב"י משמע שאינה נאסרת כלל.